

I. PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

1. Uczniowie i ich rodzice (opiekuni prawni) zostają poinformowani na początku roku szkolnego o wymaganiach, kryteriach i sposobach oceniania uczniów. Uczniowie i rodzice (opiekuni prawni) są zobowiązani do zapoznania się ze wszystkimi szkolnymi dokumentami dostępnymi na stronie internetowej szkoły: www.wysocki.edu.pl znajdującymi się w zakładce: „*O nas*”, podzakładce: „*Dokumentacja*”, w szczególności ze Statutem Szkoły, w tym paragrafami: / § 47 / § 48 / § 53 /.
2. Na lekcjach WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE ocenianiu podlegają wszystkie wiadomości i umiejętności kluczowe takie jak:
 - a) określony zasób wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
 - b) wykorzystanie posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
 - c) myślenie przyczynowo – skutkowe i czasowo – przestrzenne, odróżnianie opinii od faktów, wnioskowanie, formułowanie argumentów do dyskusji, uzasadnianie własnego stanowiska, ocenianie,
 - d) praca w zespole;
 - e) wyszukiwanie, selekcjonowanie i krytyczna analiza informacji;
 - f) rozpoznawanie własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
 - g) komunikowanie się.
3. Postępy w nauce i osiągnięcia uczniów oceniane są na podstawie:
 - a) **sprawdzianów**;
 - b) **kartkówek**: zapowiedzianych i niezapowiedzianych (z 1–3 ostatnich lekcji);
 - c) **odpowiedzi ustnych**;
 - d) **prac domowych** (w zależności od wartości merytorycznej pracy uczeń otrzymuje albo +/- albo ocenę);
 - e) **aktywności** – praca na lekcji;

Każdy uczeń może za pracę na lekcji otrzymać + lub – . Otrzymana liczba plusów lub minusów skutkuje otrzymaniem oceny zgodnie z tabelą:

liczba otrzymanych +	ocena	liczba otrzymanych –	ocena
5 plusów	bardzo dobry	3 minusy	niedostateczny
4 plusy	dobry		
3 plusy i mniej	nie podlegają ocenie		

- f) **projektów**- za udział w projekcie uczeń otrzymuje ocenę celującą lub bardzo dobrą w zależności od stopnia zaangażowania oraz wykonania przydzielonego zadania;
- g) **prezentacji multimedialnych** - za przygotowanie prezentacji uczeń otrzymuje ocenę w zależności od wartości merytorycznej, sposobu przedstawienia prezentacji i sprawności językowej;
- h) **udziału w konkursach i olimpiadach**- laureaci otrzymują ocenę celującą, uczeń, który brał udział w konkursie lub olimpiadzie otrzymuje ocenę bardzo dobrą lub celującą w kategorii aktywność;

Uczeń w wyznaczonym przez nauczyciela terminie ma obowiązek oddania zleconych prac. Jeżeli nie wykona tych zadań, nauczyciel ma prawo rozliczyć ucznia na bieżąco.

4. Ocena śródroczna i roczna wynika ze średniej ważonej ocen cząstkowych, których system wagowy przedstawia się w następujący sposób:

Forma sprawdzenia wiedzy	Waga oceny
Sprawdzian pisemny	6
Kartkówka	4
Odpowiedź ustna	3
Aktywność	2
Zadanie domowe	2
<u>Inna forma:</u>	
1. Udział w konkursach, olimpiadach	10
2. Projekt	5
3. Referat	3
4. Praca z tekstem źródłowym	3
5. Prezentacja multimedialna	3

5. Uczeń ma prawo do poprawy ocen bieżących ze sprawdzianów; ma obowiązek napisać pracę w ciągu tygodnia od wstawienia oceny do Librusa.
6. Nieobecność na zapowiedzianym wcześniej sprawdzianie jest odnotowana w dzienniku symbolem „–” (minus). W przypadku nieobecności usprawiedliwionej uczeń ma prawo uzyskać ocenę z materiału

objętego sprawdzianem w formie i terminie ustalonym z nauczycielem (do 2 tygodni po powrocie ucznia do szkoły). W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności uczeń ma obowiązek pierwszego dnia po przyjściu do szkoły zgłosić się do nauczyciela, który określa termin i formę zaliczenia materiału objętego sprawdzianem. Uzyskana ocena bez względu na formę (pisemną lub ustną) ma wagę sprawdzianu.

7. Uczeń, który otrzymał ze sprawdzianu ocenę negatywną, ma prawo do jej poprawy w terminie i formie uzgodnionej z nauczycielem. Ponowna ocena niedostateczna nie jest wpisywana do dziennika. Ocena poprawiona wpisywana jest z uwzględnieniem trybu „Popraw”.
8. Każda otrzymana ze sprawdzianu ocena negatywna może być poprawiana przez ucznia tylko jeden raz.
9. Uczeń, który nie uczestniczył w określonej formie sprawdzania osiągnięć z powodu nieobecności, może zostać zobowiązany do zaprezentowania wiadomości i umiejętności we wskazanej formie i terminie ustalonym przez nauczyciela.
10. Prace pisemne oceniane są według określonej skali punktowej z zastosowaniem poniższej interpretacji procentowej:

Progi procentowe	OCENA
0–39%	niedostateczny
40–59%	dopuszczający
60–74%	dostateczny
75–89%	dobry
90–97%	bardzo dobry
98–100%	celujący

11. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do lekcji jeden raz w semestrze w przypadku przedmiotu, z którego zajęcia odbywają się raz w tygodniu, dwa razy w ciągu semestru, w przypadku przedmiotów odbywających się dwa i więcej razy w tygodniu, co zostaje odnotowane przez nauczyciela w dzienniku elektronicznym poprzez wpisanie „np.”.Zgłoszenie przy sprawdzaniu listy obecności.
12. Prawo do zgłoszenia nieprzygotowania nie przysługuje w ostatnim semestrze nauki w klasie programowo najwyższej.
13. Oceny śródroczne i roczne mogą być wystawione zgodnie z następującą średnią:

Ocena śródroczna / roczna	Uzyskana średnia roczna / śródroczna
dopuszczający	od 1,71
dostateczny	od 2,71
dobry	od 3,71
bardzo dobry	od 4,61
celujący	od 5,61

14. Uczeń ma prawo otrzymać do wglądu sprawdzone i ocenione sprawdziany, kartkówki, itp. podczas zajęć lekcyjnych, na których są omawiane i poprawiane
15. Uczeń, który otrzymał na semestr ocenę niedostateczną, jest zobowiązany do jej poprawy w **terminie 2 tygodni** po zakończeniu ferii zimowych. Przystępuje do poprawy tylko **raz (termin i formę poprawy ustala z nauczycielem)**.
16. W przypadku, gdy uczeń jest nieklasyfikowany w I okresie, jest zobowiązany do wykazania się znajomością wiadomości i umiejętności z I semestru w czasie trwania II semestru, w formie pisemnej i ustnej, w terminie wyznaczonym przez nauczyciela.
17. Podczas wystawiania ocen śródrocznych i rocznych nauczyciel przedmiotu ma obowiązek wstawić ocenę bardzo dobrą z wagą 2 (kategoria oceny: AKTYWNOŚĆ) uczniowi, który uczęszczał na zajęcia dodatkowe z danego przedmiotu i ma 100-procentową frekwencję na tych zajęciach.
18. Podczas wystawiania ocen śródrocznych i rocznych nauczyciel przedmiotu ma obowiązek wstawić ocenę bardzo dobrą z wagą 4 (kategoria oceny: FREKWENCJA) uczniowi, który uzyskał na koniec I i II semestru szkolnego średnią ważoną nie niższą niż **1,65**, oraz celującą uczniowi, którego średnia roczna jest równa bądź wyższa niż **5,00**, a frekwencja w obydwu przypadkach wyniosła od 95 proc. do 100 procent. Wszystkie nieobecności muszą być usprawiedliwione.
19. Ocena roczna może być wystawiona na podstawie średniej arytmetycznej uzyskanej w I i II semestrze, pod warunkiem, że w każdym semestrze uczeń uzyskał średnią co najmniej **1,65**, a w roku szkolnym średnią co najmniej **1,71**. Ocena roczna powinna uwzględniać postęp edukacyjny ucznia.
20. Uczniowi przysługuje prawo ubiegania się o wyższą niż przewidywana ocenę roczną z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, składając podanie, jeżeli:
 - a) frekwencja na zajęciach z danego przedmiotu nie jest niższa niż 80 proc. (z wyjątkiem długotrwałej choroby);
 - b) ma usprawiedliwione wszystkie nieobecności na zajęciach;
 - c) przystąpił do wszystkich wymaganych przez nauczyciela form sprawdzania wiedzy, w tym obowiązkowo do kartkówek i sprawdzianów;
 - d) uzyskał ze wszystkich sprawdzianów i prac pisemnych oceny pozytywne, również w trybie poprawy ocen niedostatecznych;
 - e) skorzystał ze wszystkich oferowanych przez nauczyciela form poprawy, w tym – konsultacji indywidualnych.
21. Uczeń z opinią z poradni psychologiczno-pedagogicznej dotyczącą specyficznych trudności w uczeniu się pisze prace klasowe i kartkówki dostosowywane do konkretnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych.
22. Każdy uczeń ma prawo do udziału w konsultacjach, z których harmonogramem nauczyciel zapoznaje swoje grupy / klasy we wrześniu.
23. Wszystkie sprawy sporne będą rozstrzygane zgodnie ze Statutem Zespołu Szkół im. Piotra Wysockiego oraz rozporządzeniami MEN.

II. OGÓLNE WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

5. Wymagania na ocenę celującą

Uczeń:

Opanował wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, bardzo dobrą oraz

- uczestniczy w olimpiadach i konkursach przedmiotowych,
- wykazuje się aktywnością na terenie szkoły oraz poza nią,
- chętnie podejmuje się zadań dodatkowych,
- samodzielnie i twórczo rozwija swoje uzdolnienia, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu danej klasy i proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania danej klasy.

Jednym z najistotniejszych elementów realizacji założeń programowych są metody osiągania celów kształcenia i wychowania. Wiedza o społeczeństwie jako przedmiot interdyscyplinarny daje szerokie możliwości oceny ucznia poprzez stosowanie różnorodnych metod. Stąd następujące propozycje metod sprawdzania osiągnięć ucznia:

4. Wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

Opanował wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą oraz

- opanował pełną wiedzę z zakresu podstawy programowej i potrafi ją wykorzystać w różnych sytuacjach,
- samodzielnie szuka informacji, potrafi je hierarchizować, selekcjonować oraz analizować,
- ocenia rozmaite zjawiska oraz uzasadnia własne zdanie,
- skutecznie wykorzystuje poznaną wiedzę oraz opanowane umiejętności w życiu publicznym,
- wykazuje się aktywnością na forum klasy, szkoły oraz poza nią.

3. Wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

Opanował wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną oraz

- opanował wiedzę określoną w programie,
- poprawnie i zrozumiale prezentuje zagadnienia omawiane na lekcji,
- formułuje wnioski,
- jest aktywny na lekcji,
- umie wykorzystać wiedzę w praktyce w sposób poprawny,
- formułuje własne stanowisko i go broni na forum,
- interpretuje dane zawarte w różnych źródłach informacji i na tej podstawie potrafi rozwiązać konkretny problem,
- przejawia zainteresowanie tematem lekcji.

2. Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

Opanował wymagania na ocenę dopuszczającą oraz

- opanował podstawową wiedzę i umiejętności określone w programie,
- rozumie polecenia,
- potrafi samodzielnie wykonać proste zadania,
- odnajduje podstawowe informacje w różnych źródłach,
- umie hierarchizować i selekcjonować poznane fakty i zjawiska,
- bierze udział w pracach zespołowych i jest aktywny we współpracy,
- samodzielnie przedstawia wyniki własnej pracy zarówno ustnie jak i pisemnie,
- potrafi korzystać ze zdobytej wiedzy w praktyce,
- poprawnie pisze pisma, wnioski, skargi.

1. Wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- rozumie polecenia nauczyciela, choć w niepełnym stopniu,
- opanował podstawową wiedzę i umiejętności określone w programie w stopniu ograniczonym,
- potrafi samodzielnie lub z pomocą nauczyciela wykonać proste zadania,
- jest w stanie, z pomocą nauczyciela, zaprezentować wyniki swojej pracy ustnie i pisemnie,
- opanował wiedzę określoną w programie w niepełnym zakresie,
- korzystając z pomocy nauczyciela, nazywa oraz klasyfikuje poznane pojęcia, zjawiska, procesy, osoby, podstawowe dokumenty,
- wypełnia druki urzędowe.

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określonych podstawami programowymi, a braki w opanowaniu podstawowej faktografii i terminologii uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy;
- nie jest w stanie rozwiązać/wykonać zadań o niewielkim elementarnym stopniu trudności;

Dział	Temat (rozumiany jako lekcja)	Wymagania na ocenę dopuszczającą	Wymagania na ocenę dostateczną	Wymagania na ocenę dobrą	Wymagania na ocenę bardzo dobrą	Wymagania na ocenę celującą
		Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:
I. Edukacja i praca w Polsce i w Unii Europejskiej	1. Prawa i obowiązki ucznia	– zna podstawowe akty prawne w szkole, np. statut szkoły – potrafi wymienić instytucje, do których może się zwrócić o pomoc – zna podstawowe prawa i obowiązki ucznia obowiązujące w swojej szkole – zna procedury dochodzenia praw ucznia w swojej szkole	– zna niektóre prawa i obowiązki ucznia w szkole – zna procedury dochodzenia praw w szkole oraz w kuratorium oświaty	– wie, co to jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki – zna wszystkie prawa i obowiązki ucznia – zna procedury dochodzenia praw w szkole, kuratorium oświaty oraz przed sądami – potrafi napisać skargę do dyrektora szkoły w związku z łamaniem praw ucznia	– potrafi wyjaśnić, co to jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki – potrafi wymienić wszystkie dokumenty, w których są zawarte prawa ucznia (Ustawa o systemie oświaty, statut szkoły, konstytucja RP) – rozumie, czym jest skarga do WSA w sprawie decyzji kuratora, wie, co to jest zażalenie lub skarga kasacyjna	– zna międzynarodowy kontekst uchwalenia Konwencji o ochronie praw dziecka – zna mechanizmy jurysdykcji administracyjnej w sprawie praw i obowiązków ucznia – zna drogę postępowania sądowego przed organami sądowymi w Polsce

	2. Planujemy dalszą naukę	– zna ogólne zasady egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego – zna karne skutki plagiatu	– zna ogólne zasady rekrutacji na studia – potrafi zaplanować własną karierę zawodową	– zna zasady działania programu Erasmus oraz EHEA	– zna system szkolnictwa wyższego w Polsce – zna system boloński i zasady jego działania – wie, które kierunki studiów pozostały dwustopniowe – zna zakres działania Państwowej Komisji Akredytacyjnej – wie, gdzie znaleźć informacje o karnych skutkach plagiatu	– zna dokładne zasady działania programu Erasmus – zna warunki i zasady studiowania na kontynencie amerykańskim (np. w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie)
	3. Planujemy pierwszą pracę	– zna ogólne zasady rozliczania podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	– potrafi w miarę bezbłędnie napisać CV oraz Europass CV	– potrafi napisać CV, Europass CV oraz list motywacyjny – zna rodzaje umów oraz potrafi wskazać różnice pomiędzy nimi	– zna wysokość płacy minimalnej w Polsce – potrafi porównać wysokość płac minimalnych w	– zna zasady obliczania płacy minimalnej w Polsce

					Polsce z innymi krajami UE	
	4. Szukamy pracy	– potrafi wymienić rodzaje umów o pracę – wie, co to jest CV i list motywacyjny	– potrafi scharakteryzować rodzaje niektórych umów o pracę	– charakteryzuje różne umowy o pracę i wskazuje ich zalety i wady – potrafi bez większych błędów napisać CV i list motywacyjny	– potrafi scharakteryzować etapy zakładania firmy – bezbłędnie napisać CV i list motywacyjny	– zna zapisy aktów międzynarodowych dotyczące praw ucznia
	5. Podróżujemy i pracujemy za granicą	– zna podstawowe prawa pasażerów w Polsce – rozumie, na czym polega układ z Schengen – zna podstawowe zasady bezpiecznego podróżowania – zna telefon alarmowy 112	– zna datę przystąpienia Polski do strefy Schengen i podstawowe korzyści wynikające z przynależności do tej strefy – zna wybrane rodzaje ubezpieczeń turystycznych – zna organizacje, które niosą pomoc w razie kłopotów za granicą	– potrafi wymienić kraje należące do strefy Schengen – zna programy pomagające w poszukiwaniu pracy na terenie UE	– potrafi wymienić i wskazać na mapie niebezpieczne miejsca na świecie dla podróżujących – wyjaśnia, dlaczego nie należy do tych miejsc podróżować – wie, co oznacza obowiązek nostryfikacji dyplomu – zna zasady działania programu EURES i potrafi z niego	– zna i potrafi scharakteryzować prawa pasażerów lotniczych – zna historię powstania strefy Schengen

					korzystać – potrafi wymienić warunki ubezpieczenia zdrowotnego na terenie UE	
II. Młody obywatel w urzędzie	1. Obywatelstwo i informacja publiczna	– definiuje pojęcia: obywatelstwo, prawo krwi, prawo ziemi – wie, kto nadaje obywatelstwo polskie – zna podstawowe prawa i obowiązki obywatela państwa polskiego – wie, co to jest BIP	– potrafi wymienić podstawowe uprawnienia przysługujące obywatelowi Polski oraz UE – wie, co to jest podwójne obywatelstwo – zna zasady przyznawania obywatelstwa polskiego cudzoziemcom – zna podstawowe prawa dostępu do informacji publicznej – potrafi wypełnić wniosek o udostępnienie informacji publicznej	– rozumie, na czym polega proces naturalizacji – zna organy nadające obywatelstwo polskie – wie, który traktat UE wprowadził pojęcie obywatelstwa UE – wie, czym różni się obywatelstwo UE od obywatelstwa krajowego – zna ograniczenia w dostępie do informacji publicznej	– wie, czym jest ENA – potrafi przeanalizować wszystkie przypadki, w których jest możliwa zmiana obywatelstwa polskiego lub naturalizacja – wie, kiedy można dokonać ekstradycji obywatela polskiego – wie, czym zajmuje się DIP	– potrafi wskazać znowelizowany artykuł konstytucji RP w sprawie ekstradycji obywatela polskiego – potrafi przedstawić problem repatriantów w Polsce
	2. Załatwiamy sprawy w	– wie, który urząd wydaje podstawowe	– wie, kto może się ubiegać o dowód	– zna pojęcia: potent, wiza	– wie, na jakich zasadach	– wie, jak uzyskać dostęp do

	urzędzie	dokumenty, takie jak: dowód osobisty, paszport, prawo jazdy – potrafi w miarę poprawnie wypełnić formularze potrzebne do wydania tych dokumentów – wie, kto jest uprawniony, aby posiadać dowód osobisty – wie, kto może się ubiegać o prawo jazdy i paszport	osobisty i na jakich warunkach – wie, jakie zabezpieczenia ma dowód osobisty – zna kategorie praw jazdy – zna procedury rejestracji pojazdów	– wie, kiedy i na jaki czas można uzyskać paszport – wie, co to jest paszporty biometryczny – zna zasady zmiany nazwiska	dokonywane się rejestracji aut zabytkowych – wie, od kiedy obowiązują w Polsce białe tablice rejestracyjne i dlaczego doszło do zmiany wzorów tablic	informacji publicznej w urzędzie w swojej miejscowości (urząd gminny, powiatowy, wojewódzki)
	3. Dochodzimy swoich praw	– wie, jakie sprawy można załatwić w urzędzie gminy – zna podstawowe prawa obywatela państwa polskiego w urzędzie	– wie, co można załatwić w urzędzie powiatowym i wojewódzkim – potrafi poprawnie sformułować skargę na działanie administracji publicznej	– definiuje pojęcie administracji zespolonej i niezespolonej – zna schemat działania administracji publicznej w Polsce – rozumie, czym jest decyzja, a czym postanowienie wydane przez urzędnika	– zna zasady przeprowadzania referendum lokalnego, np. w sprawie odwołania władz lokalnych – zna drogę postępowania administracyjnego i drogę jurysdykcyjno-administracyjną w przypadku złożenia skargi na działanie	– potrafi podać przykłady gmin i województw, w których skutecznie przeprowadzono referenda lokalne

					urzędów	
	4. Idziemy na wybory	– potrafi wymienić podstawowe prawa wyborcze – rozróżnia czynne i bierne prawo wyborcze	– potrafi wyjaśnić zasady wyborów w Polsce – rozumie, co to jest cenzus wyborczy – wie, jak wziąć udział w wyborach w przypadku, gdy się jest poza miejscem stałego zamieszkania	– zna zasady głosowania obywateli polskich za granicą – zna podstawowe zadania PKW	– zna ogólne zasady przeprowadzania wyborów do sejmu i senatu w Polsce oraz do Parlamentu Europejskiego	– wie, w jaki sposób zmieniono w 2010/1 roku ordynację wyborczą do senatu
	5. Systemy wyborcze	– wyjaśnia zasadę działania systemu proporcjonalnego, który obowiązuje w Polsce	– zna różnice wynikające ze stosowania dwóch systemów wyborczych: proporcjonalnego i większościowego	– potrafi porównać systemy wyborcze: większościowy, proporcjonalny i mieszany – zna pojęcie frekwencji wyborczej	– potrafi wskazać wady i zalety systemu proporcjonalnego i większościowego	– potrafi wymienić państwa, w których obowiązuje system wyborczy większościowy, i te, w których stosuje się system mieszany – potrafi scharakteryzować działanie obu systemów wyborczych
III. Prawo i sądy	1. Rozumiemy istotę prawa	– definiuje pojęcie prawa – potrafi wymienić co najmniej dwie funkcje prawa – rozumie, co to są normy społeczne – zna dwie zasady	– zna wybrane funkcje i zasady prawa – zna i potrafi scharakteryzować wybrane normy społeczne – zna ogólną	– zna funkcje i zasady prawa – zna i potrafi scharakteryzować normy społeczne – potrafi wymienić niektóre szczegółowe	– potrafi wymienić i wyjaśnić łacińskie określenia zasad prawa – interpretuje symbol Temidy	– zna rzymskie podstawy współczesnego prawa

		prawa – wie, czym jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	hierarchię aktów prawnych obowiązujących w Polsce (konstytucja, ustawa, rozporządzenie) – wie, co to jest niezawisłość sędziów i niezależność sądów – zna podstawowe zadania KRS	zasady prawa – zna i potrafi scharakteryzować hierarchię aktów prawnych obowiązujących w Polsce – wie, gdzie publikuje się w Polsce akty prawne – zna zasady funkcjonowania sądów w Polsce	– potrafi wyjaśnić współczesną koncepcję prawa – zna systematyzację norm społecznych według Marii Ossowskiej – potrafi przedstawić drogę zawodową sędziego w Polsce – potrafi wyjaśnić zasady funkcjonowania sądów w Polsce	
	2. Rozróżniamy gałęzie prawa	– potrafi wymienić źródła prawa w znaczeniu instytucjonalnym – wie, czym jest Dziennik Ustaw i Monitor Polski – zna pozycję Sądu Najwyższego w strukturze sądownictwa RP – zna organy kontroli przestrzegania	– zna podział prawa ze względu na pochodzenie prawa – potrafi wymienić podstawowe gałęzi prawa – zna podstawową strukturę sądownictwa w Polsce – zna wybiórczo organy ochrony prawnej i kontroli	– potrafi wymienić i scharakteryzować podstawowe źródła prawa – potrafi scharakteryzować trzy wybrane gałęzie prawa – potrafi scharakteryzować strukturę sądownictwa w Polsce – zna organy	– potrafi wyjaśnić różnice między Monitorem Polskim i Dziennikiem Ustaw – charakteryzuje gałęzie prawa – rozumie, czym jest prawo materialne, a czym – prawo procesowe	– zna zadania instytucji europejskich odpowiedzialnych za tworzenie prawa; rozumie w jakim zakresie państwo polskie jest zobowiązane respektować prawo europejskie

		prawa		ochrony prawnej i kontroli		
	3. Uczestniczymy w procesie karnym	– potrafi zdefiniować, czym są przestępstwo oraz prawo karne – zna zakres odpowiedzialności nieletnich w rozumieniu kodeksu karnego	– potrafi zdefiniować społeczną szkodliwość czynu – wie, kto ponosi pełną odpowiedzialność karną za swoje czyny – zna pojęcie mediacji	– potrafi zdefiniować czyn, bezprawność czynu oraz czyn zawiniony – potrafi zdefiniować prawo karne materialne – rozumie, na czym polegają mediacje w sprawach karnych	– potrafi zdefiniować zaniechanie oraz czyn zagrożony karą	– potrafi przedstawić sposoby mediacji i podać przykłady mediacji na drodze sądowej
	4. Proces karny	– zna strony procesu karnego: oskarżony, prokurator, sędzia, obrońca – potrafi scharakteryzować zadania stron procesu	– rozumie, czym jest zawiadomienie o zaistnieniu przestępstwa – potrafi sporządzić pismo o takim charakterze – wie, czym jest postępowanie przygotowawcze	– zna prawa pokrzywdzonego i oskarżonego – zna wybrane prawa świadka – wie, na czym polega funkcja ławnika	– potrafi scharakteryzować postępowanie procesowe w procesie karnym	– potrafi porównać postępowanie procesowe w procesie karnym w Polsce i w Stanach Zjednoczonych
	5. Uczestniczymy w procesie cywilnym	– potrafi zdefiniować osobę fizyczną i osobę prawną – rozumie, czym jest zdolność prawna i kto ma ograniczoną zdolność do	– wie, czym jest umowa jako oświadczenie woli – zna granice wieku, decydujące o uzyskaniu pełnej zdolności do czynności prawnych – zna prawa osób o	– wie, czym jest zdolność do czynności prawnych i jej ograniczenia – zna rodzaje oświadczeń woli – rozumie pojęcie arbitrażu	– wyjaśnia, czym są mediacje w sprawach cywilnych oraz ich znaczenie – potrafi porównać sposoby	– potrafi wskazać przyczyny opieszałości polskich sądów

		czynności prawnych	ograniczonej zdolności do czynności prawnych		rozwiązywania sporów obowiązujące w Polsce	
	6. Proces cywilny	– zna strony procesu cywilnego: powód i pozwany – zna zadania ławnika i komornika – zna prawa świadka w procesie cywilnym	– rozumie, czym są postępowanie rozpoznawcze oraz postępowanie procesowe i nieprocesowe	– zna wszystkie prawa stron procesu cywilnego	– zna wszystkie etapy postępowania cywilnego (rozumie, czym różni się ono od postępowania karnego)	– potrafi wskazać różnicę w prawie zwyczajowym a prawie pisanym
	7. Rozwiązujemy sprawy rodzinne	– rozumie, co to jest mediacja – definiuje pojęcie małżeństwa – wie, czym jest ślub konkordatowy – definiuje pojęcia: rozwód, testament – zna podstawowe zasady dziedziczenia	– potrafi wskazać różnice między ustawową a umowną wspólnotą majątkową	– rozumie, czym jest dziedziczenie ustawowe oraz tzw. zachówek – zna prawa alimentacyjne rodziców wobec dzieci oraz dzieci wobec rodziców	– potrafi scharakteryzować postępowanie rozwodowe – zna najczęstsze przyczyny rozwodów w Polsce (na podstawie danych statystycznych GUS lub CBOS) – potrafi scharakteryzować postępowanie spadkowe – zna rodzaje testamentów i sposoby ich	– zna zasady uzyskania Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego

IV. Bezpieczeństwo	1. Poznajemy organy ścigania	– definiuje funkcję prokuratora – zna podstawowe prawa obywateli wobec policji oraz straży miejskiej	– zna prawa policji wobec obywatela – zna zadania straży miejskiej i wie, czym różni się straż od policji – zna zadania straży granicznej	– wie, kto może pełnić funkcję prokuratora – zna pojęcie i zadania asesora – wie, czym jest CBS	spisywania – zna strukturę organizacyjną prokuratury w Polsce – zna wszystkie zadania policji, straży granicznej, straży ochrony kolei oraz straży miejskiej (gminnej)	– potrafi scharakteryzować zadania CBA i porównać je z uprawnieniami CBS
	2. Spotykamy się z funkcjonariuszem	– zna podstawowe prawa policji wobec obywateli – zna kary za wykroczenia drogowe	– zna zasady zatrzymania i aresztu tymczasowego – odróżnia taryfikator mandatów od taryfikatora punktów karnych	– wie, czym są środki przymusu bezpośredniego oraz kto i kiedy może je stosować	– charakteryzuje uprawnienia straży granicznej i straży ochrony kolei – potrafi ocenić bezpieczeństwo własnej miejscowości na podstawie danych	– potrafi przytoczyć dane policji i straży granicznej na temat nielegalnych emigrantów w Polsce
	3. Unikamy zagrożeń – dbamy o własne bezpieczeństwo	– rozumie, czym jest pedofilia, kazirodztwo – zna kwalifikacje czynów zabronionych na tle seksualnym – wie, czym	– zna procedurę Niebieskiej Karty – zna organizacje niosące pomoc osobom pokrzywdzonym: Fundacja Dzieci Niczyje, Centrum	– zna przepisy dotyczące kwalifikacji czynów takich jak gwałt i molestowanie – zna podstawowe zasady wsparcia	– rozumie, na czym polega handel ludźmi i potrafi wskazać przyczyny i skutki tego procederu	– potrafi wskazać różne organizacje zajmujące się obroną pokrzywdzonych

		zajmują się następujące organizacje: La Strada oraz Fundacja ITAKA – rozpoznaje rodzaje przemocy domowej	Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć	dla osób pokrzywdzonych		
	4. Poznajemy konsekwencje swoich czynów	– zna skutki uzależnienia od używek (narkotyków, alkoholu, papierosów) – zna podstawowe środki poprawcze wobec nieletnich	– definiuje pojęcie demoralizacji – zna zakres odpowiedzialności osób nieletnich	– zna przepisy ograniczające zażywanie używek w miejscach publicznych – odróżnia środki poprawcze od środków wychowawczych	– wskazuje skutki zażywania różnych używek dla zdrowia i życia człowieka – potrafi wskazać dane obrazujące problem uzależnień w Polsce	– przedstawia wady i zalety systemu resocjalizacji młodych w Polsce
V. Prawa człowieka	1. Poznajemy genezę naszych praw	– zna zasady wolności praw zawarte w Konstytucji 3 maja – wie, czym jest konwencja genewska, rozpoznaje znaki międzynarodowego ruchu humanitarnego – wie, czym jest Powszechna Deklaracja Praw	– zna elementy europejskiego systemu ochrony praw człowieka	– zna historię idei praw człowieka – potrafi wymienić konwencje genewskie oraz omówić ich znaczenie – zna europejski system ochrony praw człowieka	– potrafi porównać pod względem poszanowania wolności polskie i międzynarodowe akty prawne na przestrzeni wieków – zna współczesne organizacje powołane do	– zna historię powstania PCK oraz Caritasu

		Człowieka			ochrony praw człowieka	
	2. Znamy prawa człowieka	– wie, na czym polega uniwersalny, indywidualny i niezbywalny charakter praw człowieka – zna podstawowe prawa dziecka – zna zadania Rzecznika Praw Dziecka	– zna ustawowe przypadki ograniczenia praw człowieka – zna i rozumie prawa dziecka	– zna trzy generacje praw człowieka i potrafi wymienić prawa wchodzące w ich skład	– zna organizacje powołane do ochrony praw dziecka oraz praw człowieka – potrafi wyjaśnić pochodzenie generacji praw człowieka	– zna historię uchwalenia praw człowieka i potrafi podać przyczyny powstania tego dokumentu
	3. Rozpoznajemy przejawy łamania praw człowieka	– potrafi wymienić podstawowe przyczyny łamania praw człowieka na świecie	– przedstawia przyczyny łamania praw człowieka na świecie	– wskazuje kraje, w których do dziś stosuje się karę śmierci, i podaje przyczyny takiej sytuacji	– wskazuje przyczyny i konsekwencje stosowania kary śmierci – prezentuje i uzasadnia własny pogląd na temat stosowania kary śmierci	– przedstawia przyczyny historyczne, dla których zrezygnowano z kary śmierci w Europie i na świecie
	4. Prawa człowieka a ochrona danych osobowych	– zna podstawowe prawa obywatela w kontaktach z mediami	– zna założenia Ustawy o ochronie danych osobowych z 1997 roku	– wie, które informacje są objęte zakazem przetwarzania danych, i potrafi wskazać przyczynę tego zakazu	– ocenia polski system ochrony danych osobowych	– przedstawia problem ochrony danych osobowych w kontekście praw demokratycznych oraz praw człowieka (np. prawa do wolności)

						– przedstawia problem konieczności ograniczenia prawa wolności w zetknięciu z problemem terroryzmu na świecie
VI. Ochrona praw i wolności	1. Poszukujemy pomocy prawnej	– zna uproszczoną drogę postępowania sądowego w Polsce – wie, czym się zajmuje Trybunał Konstytucyjny i Rzecznik Praw Obywatelskich – zna podstawowe prawa pacjenta	– potrafi samodzielnie sporządzić skargę do Trybunału Konstytucyjnego i do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu oraz wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka	– zna organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw człowieka	– potrafi przedstawić znaczenie organów powołanych do ochrony praw człowieka w Polsce	– przedstawia problem stosowania tortur wobec osób podejrzanych o terroryzm w kontekście praw człowieka
	2. Rozpoznajemy przejawy nietolerancji	– rozumie, co to jest tolerancja – odróżnia działania dyskryminacyjne od tolerancyjnych	– definiuje pojęcia: pluralizm, ksenofobia, szowinizm, totalitaryzm	– potrafi przedstawić rodzaje dyskryminacji – przedstawia problemy różnych grup społecznych dotkniętych nietolerancją	– przedstawia przyczyny i skutki zachowań nietolerancyjnych	– przedstawia problem osób wykluczonych przez społeczeństwo
	3. Stajemy w obronie innych	– definiuje pojęcie wolontariatu	– zna działalność Amnesty	– zna historię ruchu feministycznego w	– potrafi przedstawić wady	– zna historię powstania Amnesty

		– zna podstawowe organizacje niosące pomoc humanitarną w Polsce – wie, kogo się określa mianem „więźnia sumienia”	International i Greenpeace’u – potrafi wymienić akcje podejmowane przez te organizacje – zna pojęcie ekoprzestępstwa	Europie – definiuje i wyjaśnia pojęcie freeganizmu	i zalety wolontariatu – analizuje problem równości płci w Polsce – przedstawia problem ochrony środowiska w Polsce	International oraz Greenpeace’u
--	--	--	--	---	--	---------------------------------

V. Formy pracy z uczniami posiadającymi opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej na lekcjach historii i społeczeństwa; dotyczą specyficznych trudności w uczeniu się:

- a. dostosowanie wymagań do faktycznych możliwości ucznia, zgodnie z zaleceniami PPP;
- b. wydłużenie czasu pracy podczas sprawdzianów pisemnych, kartkówek, etc.
- c. wyjaśnienie treści poleceń - w przypadku ich niezrozumienia;
- d. zadawanie pytań pomocniczych i naprowadzających podczas odpowiedzi ustnych;
- e. dostosowanie tempa pracy do możliwości ucznia;
- f. tolerancyjne ocenianie błędów i strony graficznej prac pisemnych;
- g. indywidualne kryteria oceny sprawdzianów, sprawdzianów praktycznych i kartkówek, odpowiedzi ustnych, etc.;
- h. pozytywne motywowanie poprzez wskazywanie drobnych sukcesów w danym przedmiocie;
- i. dostosowanie pracy dydaktycznej do możliwości psychofizycznych i cech osobowości ucznia;
- j. stosowanie oceniania kształtującego i motywującego.

Objawy zaburzeń:

- trudności w opanowaniu techniki czytania tj.: głoskowanie, sylabizowanie, przekręcanie wyrazów, domyślanie się, wolne lub nierówne tempo, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję;
- niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, uboższe słownictwo;
- błędy ortograficzne;
- trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy, np.: mylenie z-s, d- t, k -g;
- błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i- j;
- błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą - om, ę – em;
- opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab;
- błędy gramatyczne w wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- trudności w formułowaniu wypowiedzi pisemnych na określony temat;
- trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji;
- trudności z zapamiętaniem liter alfabetu, mylenie liter podobnych kształtem l-t-l;
- mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b-d-g-p, w-m;
- opuszczanie drobnych elementów graficznych liter /kropki, kreski/;
- błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci;
- nieprawidłowe trzymanie przyborów do pisania;
- wolne tempo pisania, męczliwość ręki;
- niekształtne litery, nieprawidłowe łączenia;
- obniżona czytelność pisma;
- nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie;

- dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu;
- starać się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów;
- czytanie opracowań rozłożyć w czasie, pozwalać na korzystanie z książek "mówionych";
- uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu;
- częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac;
- błędów nie omawiać wobec całej klasy;
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażań i zwrotów;
- nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach;
- podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.);
- dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek;
- przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie;
- pozwalać na wykonywanie prac na komputerze.

Dokument obowiązuje w roku szkolnym 2019/2020r.

ZESPÓŁ PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH

**Małgorzata Kozłowska
Marzena Krasowska
Anna Zawadzka**